

Netwerk: Energetische Landbouw

Een brug van energetische naar gangbare landbouw

Henk Kieft, Theo Vogelzang

Voorzichtig van start

Qua PR-activiteiten naar buiten toe is er bij dit netwerk tot nu toe sprake geweest van enige terughoudendheid, vooral vanwege de ophef begin 2006 in de Volkskrant ('Voor kabouters: bel Wageningen') en de reacties van Wageningen UR daarop. Er zijn inmiddels wel artikelen over het netwerk verschenen in V-Focus en het blad Paravisie. Daarnaast is er in november 2006 een workshop gehouden over het onderwerp. Hierbij kwam o.a. het volgende naar voren:

- Over de focus van het Netwerk Energetische Landbouw (NEL): enerzijds kan verder internationaal onderzoek de kennis en inzichten van NEL verdiepen. Anderzijds werd gesteld dat je het ook niet te ver weg moet zoeken. Geadviseerd werd om in Nederland aan de slag te gaan met kleine studieclubjes rond dit onderwerp, bijvoorbeeld in de vorm van *Communities of Practice* (Cop's).
- Energetische landbouw of ook wel genoemd quantumlandbouw is heel breed. Het paraTB-kastje is een van de toepassingen waarover in Nederland al interessante praktijkervaring is ontstaan. Het is nu nodig om een visie te ontwikkelen op deze quantumlandbouw en die neer te zetten in een onderzoeksagenda voor 2007 e.v.
- Er moet gewerkt worden aan een goed en consistent verhaal over de werking van de energetische landbouw, om tevens ook de brug te kunnen slaan naar sceptici en/of de gangbare landbouw. Ook moet een brug worden geslagen naar de sceptici bij het Ministerie van LNV. Hierbij werd ook geconstateerd dat de lagen 'plant- en dierkwaliteit' en het 'EM-veld' reeds goed zijn onderbouwd; van de derde laag van de 'quantumveldinformatie' werd vastgesteld dat dat veld op zich logisch en begrijpelijk is, maar nog weinig (wetenschappelijk) onderbouwd. Hier is dus meer werk nodig.

Netwerkanalyse: Het is de vraag wat het netwerk nu eigenlijk precies is. Is het de stuurgroep en de betrokken veehouders of is het groter? De betrokken veehouders zijn vooral de idealisten die wat willen vertellen aan de volgende generaties boeren. De kern is klein, maar het is wel een positief ingestelde en enthousiaste club. Het totale netwerk is wel groter dan de stuurgroep. De stuurgroep is de eerste laag (de kern), er is een tweede laag van 'netwerkdruwers' en de internationale contacten vormen de derde laag. Het is zaak voor het netwerk om de tweede laag wat dichter bij de kern te krijgen. Doelgroep is met name de boerenstand in ons land zelf omdat daar toch vooral een beweging op gang gebracht moet worden. Het was goed om op 29 november 2006 in de vorm van een workshop het NEL-verhaal aan een min of meer sceptische buitenwacht te presenteren. Dit vormt een waardevolle basis in voor de verdere activiteiten van het netwerk.

Wel was het jammer dat externe stakeholders als Rabobank Nederland en LTO Nederland daarbij niet aanwezig waren. Wat het NEL betreft hoeven mensen niet altijd per se overtuigd te worden, maar ze moeten op zijn minst wel nieuwsgierig worden. Dat is op 29 november zeker gelukt. De workshop heeft naar de mening van enkele betrokkenen laten zien dat er goede mogelijkheden zijn om de Nederlandse landbouw weer internationaal op de kaart te zetten, maar dan met een goed verhaal over energetische landbouw en alles wat daar mee samenhangt.

Het paraTB-kastje.

- In aansluiting op het vorige punt werden enkele nuttige tips aangedragen (met name t.a.v. de communicatie rondom het onderwerp) voor de verdere verspreiding van de boodschap van het netwerk:
 - Is het verhaal voldoende weerbaar om mee naar buiten te kunnen gaan?
 - Maak duidelijk wie de zender is van het verhaal.

- Maak duidelijk welke successen je boekt als netwerk (even buiten beschouwing latend dat deze moeilijk wetenschappelijk te onderbouwen zijn op dit moment). Breng de praktijksuccessen meer naar voren.
- Er moet meer in dialoog worden getreden met o.a. gangbare landbouw en sceptici.
- Moet daarbij een nieuwe taal ontwikkeld worden? Of moet juist worden aangesloten bij de taal van de doelgroep, zodat deze niet voortijdig afhaakt? Laat de stukken/brochure etc. lezen aan een gangbare boer: Wat haalt hij eruit?
- Communiceer niet over harde feiten, maar communiceer over mensen en hoe zij de energetische landbouw ervaren.
- Onderscheid verschillende doelgroepen en spreek ze aan op verschillende niveaus van kennis die zij hebben.
- En communiceer daarbij niet: "ik heb", maar: "waar kunnen jullie mij helpen en waar ik jullie?" Met andere woorden: "wat kunnen wij voor elkaar betekenen? En hoe kunnen wij van elkaar leren" (bijv. gangbaar en QL of van het buitenland d.m.v. kennisuitwisseling).
- Het gaat om verbinden. Breng daarbij je eigen netwerk ook eens in kaart, zowel vaktechnisch als privé. Dan zul je zien dat er opeens verbindingen/raakvlakken zijn met mensen waarvan je eerst dacht dat er absoluut niks te 'verbinden viel'.

Innovatiespiraal: De praktische toepasbaarheid van de NEL-theorieën en -technieken voor veehouders op hun eigen bedrijf is momenteel niet het allerbelangrijkste. Het gaat erom dat het netwerk aangetoond en beschreven wil hebben dat er meer is tussen hemel en aarde dan de gangbare landbouwpraktijk. De slag naar de feitelijke handelingsperspectieven van boeren op hun eigen bedrijf zou dan eventueel pas in 2008 en verder gemaakt kunnen worden. Dat betekent niet dat er in 2007 niks gebeurt rondom de bedrijfsvoering van de betrokken boeren. 2007 zou ook gebruikt kunnen worden voor het mobiliseren van de tweede ring van mogelijk geïnteresseerde partijen rond het netwerk en hen ook meer in contact te brengen met de bij het netwerk betrokken veehouders. Die kunnen dan hun eigen verhaal naar buiten toe vertellen en op die manier aandacht vragen voor hun manier van boeren. Wat betreft het stadium van innovatie beweegt het NEL zich tussen de posities van pril idee (hoge drempel voor ongebruikelijke dingen) en inspiratie tot en met ontwikkeling (informatiebronnen worden gemobiliseerd). Er is niet duidelijk sprake van planvorming (behalve dan het werkplan voor 2007). Externe contacten, opendagen, presentaties, artikelen en workshops zijn de passende interventies. Ook lijkt een tamelijk nieuw wereldbeeld nodig om deze visie op nieuwe technieken te kunnen begrijpen. De innovatiespiraal geeft nog niet aan welke interventies bij deze blokkade zouden kunnen passen.

De tijdlijn sessies

Belangrijke **positieve** momenten in het bestaan van het netwerk waren in 2006:

- De bijeenkomsten van de stuurgroep van het netwerk.
- De workshop van het netwerk op 29 november.
- De ondersteuning die de begeleiders hebben gekregen bij het schrijven van het 'verhaal' van het netwerk.
- Het contact met externen over het onderzoek naar de bestrijding van dierziekten via elektromagnetische velden.
- De internationale contacten.
- Het verhaal wat voorjaar 2006 in de Volkskrant verscheen over het kabouterennetwerk. Dat, en de nasleep ervan, heeft veel nieuwe energie opgeleverd voor het netwerk.
- Het item over het netwerk dat op 12 juni in 'Een Vandaag' over het netwerk uitgezonden werd (zie ook de website www.uitzendinggemist.nl).

Minder positieve punten waren in 2006 de volgende:

- De kern van het netwerk is klein. Van de betrokken veehouders zijn er maar drie echt actief.
- Grote organisaties en bedrijven als de ZLTO en Campina pikken het verhaal van het netwerk nog niet echt op.
- Collega-veeouders en instanties om de sector heen zijn ook nog niet echt enthousiast.
- De feedback van anderen naar het netwerk toe kan beter en uitgebreider.
- De communicatie naar buiten toe had beter gekund. De vraag wie nu uiteindelijk 'eigenaar' is van het verhaal van het netwerk moet naar buiten toe beter beantwoord worden.
- De vermarkting van energetische melk heeft tot nu toe betrekkelijk weinig aandacht gehad.

Coherentiecirkel: Vraag is of NEL functioneert als vitaal netwerk. De interactiepatronen zijn vooral stimulerend: de passende trefwoorden zijn vooral uitdaging en dialoog. De omvang daarvan is nog zeer beperkt maar is groeiend. Binnen NEL is er ruim voldoende dat de deelnemers bindt: van overtuiging van de werkzaamheid van Energetische methoden tot nieuwsgierigheid hoe het kan bestaan en een positieve inschatting van het maatschappelijke belang ervan. Het 'wij' staat voorop.

Effectmonitor: De overtuiging van de stuurgroep is dat NEL op de goede weg is, maar nog tijd nodig heeft om echt het gewenste resultaat te boeken. Wel is sprake van mijlpalen in die richting. De eerste bevindingen hebben een helder communiceerbaar beeld van quantumlandbouw opgeleverd. Presentaties en artikelen en workshops helpen al bij de verbreding. Ook speelt de actualiteit in op de kernactiviteit van het NEL: de Agritron (rijdende magnetron om bodemproblemen op te lossen) heeft prijzen gewonnen, de gezondheidsdienst voor dieren toont heel voorzichtige interesse in het paraTB-kastje, kranten schijven over effect van geluid op druiven e.d. Ook internationaal bestaat belangstelling voor het opbouwen van een netwerk en is al aansluiting gevonden bij twee internationale programma's (Compas binnen ETC en GIAHS binnen FAO).